

„Зелен синор“ – оброчището на змея

Елена Чанакчиварова-Христова

Векове наред човекът се опитва да опознае и обясни природните сили. Древните представи за света, обожествяването на Слънцето, Луната, природата и нейните стихии, трябвало да сътворят хармонична връзка между света на хората и света на божествените сили. Езическите представи за връзката на различни природни явления с митологични и силни същества в българските земи са били изместени от навлизането на християнската религия. Нейните догми и непримиримост към старата езическа практика на жертвопринасяне и поклонение пред идоли нанасят удар върху почитанието към митологични същества и оброчища. През вековете обаче се съхраняват и редица легенди, обичаи и обреди, посветени на митологичните езически същества.

В българската народна митология съществуват много легенди за змея и неговата роля върху стопанската дейност на хората и връзката му със светци или природни явления. През XX в. Димитър Маринов публикува материали за змея, като ги причислява към народната вяра на българите (Маринов, 2003). Михаил Арнаудов, Христо Вакарелски и други български етнографи също обръщат внимание на този митичен персонаж в своите трудове (Арнаудов, 1972; Вакарелски, 1977). На змея в българската митология и фолклор са посветени трудове на Иваницка Георгиева и Милена Беновска-Събкова (Георгиева, 1993; Беновска-Събкова, 1992). Следи от змейове по нашите земи можем да открием дори и днес под формата на песни, названия на местности, легенди и предания.

В това научно съобщение е представена стара легенда за добрия змей-покровител на село Горна Липница, с която за първи път се запознах през 2013 г. при представяне на самодейците от читалище „Зора-1887“. Легендата за „Липнишкия змей“ в началото на проучванията изглеждаше еднородна и сравнително проста за анализ. При работата на терен в селото се оказа, че вариантите на легендата за оброчището „Зелен синор“¹ са по-

¹ В с. Горна Липница оброчището се изговаря „Зелен синур“, но в съобщението ще бъде използвано „Зелен синор“.

вече от един. Теренното проучване сред местните жители открило няколко доста различни разкази за оброчището, които поставят много повече въпроси за по-нататъшни проучвания².

Село Горна Липница се намира в централната част на Дунавската равнина, на 12 км североизточно по пътя от гр. Павликени за гр. Полски Тръмбеш. В административно отношение принадлежи към община Павликени, област Велико Търново. Най-близките съседни селища са: на изток – Долна Липница, на север – Карайсен, на запад – Патреш, на юг – Дъскот, а на югоизток – Паскалевец. Горна Липница е типично полско село, с добре развито и днес земеделие и животновъдство. Разположено е на левия бряг на малката рекичка Ялия, ляв приток на р. Янтра, с преобладаващ равнинен и хълмист релеф. Плодородната почва, наличието на различни водоизточници и благоприятният умерено континентален климат са привличали множество заселници.

В землището на селото е засвидетелствано човешко присъствие още от древността. В м. „Бурловец“ са открити материални следи, както от неолитния човек, така и от обитаващите тези места тракийски племена на уздицензи и кробизи. За присъствието на римляните говорят множеството останки от сгради и керамика в м. „Мрямор“. Важно значение имат случайните археологически находки в местностите „Биюкалевец“, „Царац“ и „Горното ливади“. Те имат античен и средновековен пласт, но не са проучени достатъчно. Основните писмени източници, в които има информация за село Горна Липница, са публикувани в книгата на Николай Серафимов „Село Горна Липница“ (Серафимов, 1975) и в сборника „Павликени и Павликенския край“, дело на авторски колектив (Султов, 1977). Все още няма открити и публикувани конкретни данни и документи относно основаването и заселването на село Горна Липница.

Съществуващото и днес предание твърди, че село Горна Липница, както и съседното Долна Липница, са получили наименованията си от стари липови гори около тях. Днес липови гори има само в покрайнините на селското землище. Предполага се, че и трите наименования на селищата са свързани първоначално с местност, обрасла с липи (Ковачев, 1977, 121). За село Липниче съществуват документи, показващи, че то е възникнало от мезра със същото име, записана като тимар през XV в. Вероятно мезрата се е превърнала в истинско село, тъй като през XVII в. вече са споменати три села с името Липница: Долна, Средна и Горна Липница, облагаеми с джизие. Постепенно облагаемите с джизие домакинства в Горна Липница намаляват от 59 домакинства през 1618 г. до 35 в периода 1638-39 г. В края на XVII в. е регистрирано само едно село с това име, облагано с джизие. Все още не е установено за кое от трите става въпрос (Цветкова, 1977, 71).

² В с. Горна Липница, община Павликени не са правени системни етнографски изследвания.

През XVII в. с. Средна Липница изчезва, но остава в местната памет. Счита се, че след завладяването от турците на Второто българско царство, българите напускат селото, а на тяхно място се установяват турски заселници. Към XV в. първият българин, заселил се отново във вече турското село, се е казвал Карапетко. След него постепенно броят на българските домакинства нараснал и се появяват две махали – българска и турска. Българите се заселват в източния край на селото, а турската махала била в западния, горен край. След Освобождението българите се преместват и в турската махала (Серафимов, 1975, 7-12). Между двете махали съществувало обширно празно пространство, точно където се намира оброчището на змея „Зелен синор“.

В хода на започналото проучване на писмените и съществуващите в момента фолклорни разкази за митологичния змей от оброчището „Зелен синор“ (снимка 1) се наблюдават няколко варианта, които ще бъдат разглеждани в изложението по-нататък³.

През 1925 г. местният учител Николай Серафимов се среща и беседува с най-възрастните тогава 80-90 годишни старци за най-старата история на селото. През 1975 г. издава книгата „Село Горна Липница“, където отделя място на празниците в селото, свързани със суеверието.

Вариант 1:

„На първия четвъртък след Гергьовден на улицата пред Панайот Митев Табаков местните селяни устройваха общ курбан. Съществуваше легенда, че преди много години на това място паднал змей – голям хвърковат гуцер и престоял там 40 денонощия. Овчари заградили това място с леси от овчарските кошари. Хранили чудовището 40 дни с мляко и на 41-вия ден то се вдигнало. От благодарност за гостоприемството чудовището дало голямо плодородие. И, за да им помага занаят, селяните побиват голям камък (като надгробните) и донесят колива⁴, ястия и обредни хлябове. Свещеникът прочита молитва и взема своя дял. Насъбралите се там селяни, предимно стари жени раздавали една на друга с надежда, че чудовището „Зелен синур“ ще даде благоволенieto си за богата и пребогата реколта. Невежи старици са внушавали невъобразим страх у малките деца, които са ги заплашвали с чудовището, че ако не слушат, то ще ги отнесе. Като бил дете, дядо Митьо Табакът си внушил, че чудовището го преследва денонощно. И когато закарвал добитъка си на паша в полето, лягал в колата с голяма тояга, за да се предпази от

³ Информацията за оброчището на змея „Зелен синор“ е събирана от лични записи, беседи и наблюдения на терен в периода октомври 2013 г. до май 2017 г.

⁴ Н. Серафимов нарича „колива“ и курбаните, правени за да се благодари за хубавата реколта или да се умилостивят злите сили.

Снимка 1. Оброчището „Зелен синор“ в с. Горна Липница днес.

„чудовицето“. Серафимов счита, че този празник е останал от древни езически времена и празнуването му е проява на невежеството на селяните, които се опитват да умилостивят змея с молитви и курбан“ (Серафимов, 1975, 111–112).

В хода на етнографското проучване, при работата на терен с местните респонденти, се проявиха значителни различия в някои аспекти от легендата за „Липнишкия змей“, които поставиха под въпрос разказа на Николай Серафимов. Сред самите хора, почти всички местни жители, също се наблюдава разногласие относно времето, вида и характера на змея, обредните храни и оброчните камъни⁵.

Вариант 2:

„Преди много време долетял тежко ранен змей. Той паднал точно на мястото, където е селското оброчище „Зелен синор“. Селяните го оградиха с дъски от оборите и 40 дни го хранили само с мляко. След 40-ия ден змеят укрепнал и излетял. Оттогава селото се радва на богата реколта, липса на суша и градушка. Хората от селото решават, че това е благодарността на змея за стореното добро. Затова на мястото поставят два големи камъка и всяка година в първия четвъртък след Гергьовден правят общ курбан на оброчището с хляб, мляко и млечни продукти, които се раздавали. Свещеник прочита молитва за благодарност и благоденствие на оброчището „Зелен синор“.

Това е съвременната интерпретация на легендата, която днес се използва от кметството на селото и е публикувана в официалния сайт на село Горна Липница. На базата на преданието от няколко години кметството организира през м. август арт-резиденция с артисти от различни държави. Акцент винаги е легендата за „Зелен синор“ (снимка 2).

Вариант 3:

Записан е по разказа на баба Яна Неделчева, родена през 1927 г. в с. Горна Липница. Възрастната жена е родена и отрасла до женитбата си в махалата до оброчището и си спомня доста добре какво са правили жените някога⁶.

⁵ При проведените беседи и интервюта с местни хора се наблюдават значителни разлики в разказите от гледна точка на възраст, пол, образование и месторождение.

⁶ Респондент Яна Неделчева, р.1927 г. в с.Горна Липница, е била очевидец и пряк участник в обреда.

Снимка 2. Арт инсталация на змея „Зелен синор“ от метал, поставена в селото от съвременен художник.

„Много отдавна нещо като звезда или мълния светнало и змей паднал на това място в земята, където е оброчището „Зелен синор“. Било като змия и издавало някакви звуци. Там живеел родът на дядо Табака. Хората много се уплашили. Селяните го заровили и сложили паметник-плоча на мястото. Камъкът бил с правоъгълна форма и имало нещо по него. Стоял забит вертикално на уличката, като рамената му гледали в посока север-юг. По-късно върху него поставили някакъв знак като кръст и започнали да му се молят и да раздават храна, както се прави за парастас. Това се случвало винаги след Гергьовден до 24 май⁷. На оброчището ходили рано сутрин само жени, раздавали си квасени питки, орехи, сушени овошки и палели свеци на камъка. Носели храната в тави, слагали кърпи на земята и си я разменяли. Правели го за да се плашат змейовете, да бягат. Стояли- там до пладне, след което отивали на гробищата. По нейни спомени, освен баба ѝ и майка ѝ, на оброчището идвали само жени от тази махала, а не от селото или от техния род. Това се правело до изчезването на стария камък от оброчището. Малко по-надолу от мястото с камъка имало геран, който се ползвал от всички. Много добре си спомня как по-възрастните са ги плашили със змея и не им давали да минават в тази част на улицата, близо до камъка или до герана. Името „Зелен синор“ според респондента произхожда от това, че някога мястото е било накрая на селото и винаги се раздавало парастас, когато всичко е много зелено“.

Вариант 4:

В този вид легендата за змея е разказана от Младенка Цветкова и Цвятко Йосифов Цветков от с. Горна Липница.⁸

„Улицата, където се намира оброчището на змея, преди Освобождението е била край на селото и тук са събирали животните, за да ги изкарат на паша. Откъде се е взело това „животинче“, никой не знае. Но един ден то се появило на улицата и уплашило животните и мъжете. Видът му наподобявал гуцер, дълъг над 1 метър, с продълговата глава и с опашка, разделена на три. Гуцерът бил болен и затова главичката му висяла надолу, а езикът му също бил разцепен на три. Нощно време се криел в герана по-надолу по улицата, а сутрин излизал и плашел хора и животни. Възрастната баба от рода на Табака започнала да му сипва в една тавичка мляко и да го храни. След като се нахранвало „животинче-

⁷ Датата за отбелязване се падала от първия четвъртък след Гергьовден някъде до 24 май, но няма запазен спомен точно кога се е случвало.

⁸ Респонденти Младенка и Цвятко Цветкови живеят под оброчището, като дядо Цвятко е местен жител, а баба Младенка е от с.Борован, дошла като снаха през 1966 г.в с.Горна Липница.

то “ изчезвало някъде през деня, а нощно време спяло при герана. Откъде е дошъл гуцърът – един господ знаел. Бабата му давала мляко 40 дни, то започнало да се оправя и внезапно изчезнало. Започнали да го търсят, но никъде не го намерили. Това се случило след Гергьовден, но преди 24 май. Тогава хората решили на Спасовден да се събират и да си раздават. Жените идвали с тави, носели мляко с ориз, сирене, орехи, сушени плодове, питки и отивали на гробищата. По-старите жени разказвали, че в старо време при камъка са варили мляко и са раздавали на всички минаващи. За присъствие на свещеник на ритуала не се споменава. Оброчният камък бил специално направен и върху него имало някакви надписи, но на друг език. Когато започнали да правят тротоар на улицата, го заровили на мястото в земята. При откриването на селскостопанския музей в селото камъкът бил поставен и циментиран пред стената на старата къща в музея. Някъде около 70-те години камъкът вече не бил там.“

Вариант 5:

А ето какво разказва Стефан Панайотов, живеещ до оброчището, и пряк наследник от рода дядо Табака⁹:

„В този край на селото е имало поляна, извън селото. На мястото на оброчището „Зелен синор“ паднал триглав змей, старите хора започнали да го хранят с мляко от биволици. Оградили го с дъски, за да не го хапят кучетата. След 40-ия ден змеят оздравял и изчезнал. Тогава селяните сложили камъка и започнали на Спасовден да раздават храна, като идвали само жените от махалата. Слагали на камъка цветя, вода, палели и свещички, но свещеник не идвал. Камъкът бил с правоъгълна форма като плоча и върху него имало нещо като сводове. При строежа на тротоара бил преместен, после стоял в новооткрития Селскостопански музей в селото и накрая изчезнал.“

Част от местните хора твърдят, че до 50-те години на XX в. обичаят „Зелен синор“ се е практикувал на мястото на оброчището, като най-възрастните жени от селото продължили да раздават за здраве на този ден, дори след като изчезнал оброчният камък. Според други почитането на оброчището „Зелен синор“ е продължило чак до 70-те или 80-те години, но когато починали най-възрастните жени от махалата останал само споменът за змея и неговия камък.

В с. Горна Липница през последните 10 години се наблюдава тенденция към възстановяване на старите обичаи, празници, събиране и пред-

⁹ Респондент Стефан Панайотов и майка му Йорданка Стефанова, са от рода на дядо Табака и пред тях се намира оброчището „Зелен синор“.

ставяне на автентичен фолклор към местното читалище „Зора-1887“¹⁰. В някои аспекти обаче този стремеж на местната власт и хората към съживяване на миналото водят до промяна на коренните традиции и обичаи. В случая легендата за змея е жива, но претърпява някои промени, съобразно празничния календар на селото. На 24 юни (Еньовден) 2013 г. по случай празника Св. Дух и Рождество на Св. Йоан Кръстител местният свещеник отец Милетий отслужва молитва и освещава селското оброчище, където са поставени нови два оброчни камъка¹¹. После всички присъстващи минават за здраве под венеца от билки и според обичая си вземат от топлия хляб и млечни ястия. Очевидно съвременното отбелязване на празника „Зелен синор“ се свързва с традициите на Еньовден и Св. Йоан Кръстител. Това смесване и преместване на обичая обаче не кореспондира с информацията на Николай Серафимов и на жителите на селото. Те категорично посочват, че празникът се е правил след Гергьовден. Респондентите посочват няколко възможни дати: първия четвъртък след Гергьовдени Спасовден, който е подвижен и винаги се пада в четвъртък. Местното население не празнува дните на светци като Свети Йеремия (1 май – нов стил, 14 май – стар стил) и Свети Герман (12 май). През 1863 г. в с. Горна Липница е осветена църквата „Св. Димитър“. Тя съществува и днес, а почти всички стари икони са ограбени. Сред местните хора няма спомен за специална икона или стенопис, посветени на Св. Герман или легендарния змей. Но каменната декорация на църквата отвън изобилства с каменни релефи на птици, орли и змейове (снимки 3, 4). Две самостоятелни сцени с изображение на змей са изработени над двете колони при южния вход на църквата. В народната представа Герман Градушкар се свързва с много по-древни предхристиянски представи за небесните летни бури – град, дъжд, огнена стихия. В деня на провеждане на обичая „Зелен синор“ можем да открием връзка между езическата легенда за змея-пазител от градушка и Св. Герман (Арнаулов, 1971, 229). В съзнанието на местното население на този ден не се говори за Герман-пазителя, а за митологизирано същество като змей/змия/гушер, който пази синорите и полята от неблагоприятни атмосферни явления. Съществуващите архаични вярвания в силата на змея, вместо в тези на християнски светец показват, че легендата е много стара. Дали към древното предание по-късно се наслагва християнски поглед към описаните митични събития и се добавят Св. Герман и неговият ден за провеждането на обичая „Зелен синор“ или трябва да го свържем със Спасовден и почитта към мъртвите и предците ни? Образът на Змията/змея като връзка с подземния свят и света на предците е силно разпространен в нашите земи още

¹⁰ Информацията е от официалния сайт на кметството в село Горна Липница <http://www.gornalipnitsa.com/bg/news/list/show/item/> . 01. 08. 2018.

¹¹ Всички респонденти са единодушни, че стария камък е бил един.

*Снимка 3. Църквата „Свети Димитър“
в село Горна Липница.*

от древността (Беновска-Събкова, 1992, 14–22). Това са въпроси, на които тепърва ще се търсят отговори. Обичаят днес е съпроводен с благодарствените молитви на свещеник, но местните жители не си спомнят добре преди да е присъствало духовно лице.

Разкриването на образа и ролята на змея от „Зелен синор“, както и неговата връзка с едноименното оброчище ни насочват към съхранени в колективната памет стари езически обреди и вярвания. Тук змеят има зооморфен вид „нещо като гущер“ или териоморфен образ на „змия“. От една страна съществото се възприема като страшно „чудовище“, а от друга страна – се нарича с умалителното наименование „животинче“ или „гущерче“. Някои от хората смятат, че не е било възрастен индивид или, че е било болно и ранено. За него се говори като за същество от мъжки пол и не се наблюдават превъплъщения в човешки образ. Част от хората го назовават „то“. В същото време му се приписват човешки черти като контрастни морални качества – добър, страшен, благодарен, сърдит, покровителствен.

Снимка 4. Фрагмент с изображение на змей от каменната декорация на южния вход на църквата „Свети Димитър“ в с. Горна Липница.

Спазването на обичая цели да запази баланса в добрите отношения между хората и техния змей.

Ролята на змея/змия/смок като стопанин и покровител на селския синор е силно изявена във всички варианти на легендата, а отбелязването на „Зелен синор“ и принасянето на обредни храни имат за цел хората да въздействат чрез обреди върху благоразположението му (Вакарелски, 1977, 430-433; Арнаудов, 1972, 209-239; Георгиева, 1983, 11-112). При работата на терен се разбира, че има съществени различия по отношение на обредната храна, която се раздава на оброчището. В единия вариант това са мляко, сирене, мляко с ориз, орехи, питки и сушени плодове. В античните и във фолклорните представи змеят-змията-смокът се хранят с топло мляко (Теодоров, 1972, 77-80; Вакарелски, 1977, 430), а някои от респондентите си спомнят, че в старо време там са варили и раздавали топло мляко. В българската народна вяра е дълбоко вкоренено схващането, че змеят, особено раненият, най-много обича млякото (Георгиева, 1983, 112). Н. Сера-

фимов и възрастните жители на селото говорят за колива, питки с квас, обредни хлябове и сушени плодове. Според по-младите хора в селото се е раздавало месо, понеже е било след Гергьовден. Не се споменава никъде за принасяне на жертвено животно на оброчището или на друго място. Други характерни храни като питките с квас, житото и орехите, също водят до извода за ритуални ястия, свързани със стари езически култове. Ако са спазвали обичая, змеят ще продължи да ги дарява с плодородие, липса на суша и градушка. В случая той се възприема двойко – като заплаха, но и като добър защитник на селото и конкретната махала. Тук прозира връзката на змея като стопанин на природните стихии-дъжд, градушка, суша (Арнаулов, 1972, 274–277; Маринов, 2003, 302–309).

В отбелязването на празника „Зелен синор“ вземат участие само жени. Дали пролетната обредност, свързана с плодородието и женското начало, или образът на Змея/змия като медиатор от света на подземните сили и събуждащата се природа са дали отражение върху обряда? Това е въпрос, който предстои да се проучи при бъдещи изследвания.

Друг важен момент е наличието на геран, т.е. вода или извор, който е директно обвързан с мястото на оброчището. Обикновено в оброчния комплекс освен камък или дърво, присъства често и воден източник (Арнаулов, 1972, 239). Връзката между оброчището и герана, намирал се близо до него, не може все още да се изясни.

Днешното оброчище „Зелен синор“ се намира съвсем близо до централната част на селото, в по-високата му част. Респондентите разказват, че до средата на миналия век улицата, където лежат новопоставените камъни, не е съществувала. На мястото е имало празна поляна с геран, който се е ползвал от всички. Тъй като мястото е в края на селото, тук селяните са събирали животните и са ги изкарвали на паша. Това може би обяснява името на оброчището „Зелен синор“, като необработваемо място на границата между селото-светът на хората, и синора – на природните сили и подземния свят. В същото време подсеца за връзката на стопанина-змея-змията-синорника, разбиран като пазител на нивите и пасищата, в чест на който се провежда курбан (Вакарелски, 1977, 433-434; Маринов, 2003, 415-416).

За мястото и посоката, откъдето е дошъл змеят, легендата и хората не споменават нищо. Някои са убедени, че той е дошъл от запад. Но новите камъни, а и старият камък са били положени в посока северозапад-югоизток. Нееднозначни са информацията за самия оброчен камък. През 1975 г. Н. Серафимов говори за един „голям камък (като надгробните)“. В с. Горна Липница днес хората твърдят, че старият камък е бил с правоъгълна форма, а върху него е имало нещо. Вариантите са няколко: имало е надпис, но не на български език, имало е изображение като кръст или някакви релефи като сводове. Няма запазени снимки или изображения на стария оброчен камък. Не може да се установи кое е вярното твърдение, тъй като камъкът е зарит или преместен през 60-те години заради строежа на тротоар. През

1969 г. е преместен и поставен пред старата къща в новооткрития Селско-стопански музей на с. Горна Липница. След няколко години оригиналният камък изчезва от музея. През 2013 г. кметството възстановява оброчището като донася два фрагмента от доломитизиран варовик от м. „Мрямор“, където има антично селище, а вероятно и некропол¹². На единия камък има стилизирано цвете или слънце, а другият явно е част от некропол. Наличието на камъни в оброчището препраща индиректно към дома на змея, който се намира в планина или пещера, някъде извън селището. Почитането на мястото с голям камък е своеобразно пресъздаване на дома на змея покровител и изразява вярата на хората, че той ще е доволен. До този момент не се откриха данни оброчището да е изпълнявало освен ритуална и астрономическа функция.

Нееднозначно в случая е отношението змей – светкавица-мълния, за която съобщават част от местните жители. В българските народни вярвания обикновено при появата или борбата на змея с хали се наблюдават мълнии, светкавици и силни светлини (Георгиева, 1983, 112; Младенова, 1990, 20-21).

На този етап проучването на оброчището „Зелен синор“ и легендата за змея поставят много въпроси, на които ще се търси отговор в следващи изследвания. Отдалечеността във времето, липсата на достатъчно информация, правят изследването на произхода на легендата много трудно.

Оброчището в с. Горна Липница като сакрално място, е неразделна част от традиционната българска култура, при които ясно прозира синкретизмът, достигнат в резултат на постепенното проникване на различни вярвания и религии в нашите земи. В генетичната му същност се проявява древната представа за връзката на змея със силите, сътворили света, и вярата на хората, че той може да дава и отнема плодородието. Често змеят и змията се схващат като едно цяло, като пазители на домашното огнище, символ на мъдрост и връзка с предците. Образът на змията/змей има многовековни корени и намира отражение във фолклора, религията и художествената литература на много народи. Той е сложен и универсален символ, останал от древната ни безписмена история и свидетелстващ за устойчивостта на старите вярвания.

¹² Респондент Марийка Палова, р.1951 г., с. Горна Липница, инициатор на поставянето на новите оброчни камъни на 24 юни 2013 г.

Библиография

- Арнаудов, М. (1971). *Студии върху българските обреди и легенди. т.1.* София: БАН. 229-234.
- Арнаудов М. (1972). *Студии върху българските обреди и легенди. т.2.* София: БАН. 209-277.
- Беновска-Събкова, М. (1992). *Змеят в българският фолклор.* София: БАН. 9-46, 96-149.
- Вакарелски, Хр. (1977). *Етнография на България.* София: Наука и изкуство. 430.
- Георгиева, Ив. (1993). *Българска народна митология.* София: Наука и изкуство. 62-67, 109-113.
- Маринов, Д. (2003). *Избрани произведения. Народна вяра. Т.1.ч.1.* София: Изток-Запад. 51-55, 308-363.
- Маринов, Д. (2003). *Избрани произведения. Религиозни народни обичаи. Т.1.ч.2.* София: Изток-Запад. 315-319, 415-442.
- Младенова, Д. (1990). Представата мълния-змия във вярванията на българи и румънци. *Българска етнография.* кн.6. 15-22.
- Серафимов, Н. (1975). *Село Горна Липница.* София: Изд. на Отечествения фронт. 7-12, 11-112.
- Султов, Б. (1977). *Павликенският край през античността. В: Павликени и павликенския край.* София: Изд. на Отечествения фронт. 20.
- Теодоров, Евг. (1972). *Древнотракийско наследство в българския фолклор.* София: Наука и изкуство. 77-80, 144-148.
- Ковачев, Н. (1977). *Селищните названия в павликенския край. В: Павликени и павликенския край.* София: Изд. на Отечествения фронт. 121.
- Цветкова, Б. (1977). Епохата на османското владичество. *В: Павликени и павликенския край.* София. Изд. на Отечествения фронт. 71.
- Електронни източници:
Кметство с.Горна Липница. <http://www.gornalipnitsa.com/bg/news/list/show/item/10.09.2016>

„Green Field Headland“ – the Fane of the Dragon.

Elena Kanakchivarova-Hristova

Abstract: For centuries, the man has been trying to get to know and explain the natural forces. Heathen understandings of the connection between different natural phenomena with mythological creatures across the Bulgarian land have been shifted by the coming of the Christian religion. Despite the time boundaries, traces of dragons can be found even today, saved as folklore legends or consecrated grounds. In this scientific message will be presented an old legend for the good dragon – patron of village of Gorna Lipnitsa. During the research of the location, variations of the legend for the dragon were found, which raised more questions about the archaic origin of the consecrated ground and the beliefs of the locals concerning it.

Key words: legend, dragon, lizard, consecrated stone, thunder, milk, giving away.

Елена Чанакчиварова – Христова

Исторически музей- Павликени

гр. Павликени 5200, Община Павликени, Област Велико Търново

ул. „Бенковски“ 18

ely_hristova@abv.bg